

CREACIÓ

**Biel Mesquida (1976-1977). «make-up». *Qwert Poiuy*.
Revista de Literatura [Barcelona], 10-11 (tardor-estiu).
Pàgs. 121-127.**

Datat a Telloc (inversió de Collet, en al·lusió Son Collet, lloc de residència de l'escriptor a Mallorca) i a Barcelona a primers de setembre de 1975, «make up» inclou la narració fragmentada d'episodis de la història d'Espanya des del final de la guerra civil fins a l'assassinat de Carrero Blanco. Biel Mesquida escriu: «Ell ha començat la narració d'uns fets que li contaren en Miquel, n'Aina i en Joan. Les tres anècdotes se li converteixen en 3 xarxes intercomunicant-se per crear un teixit. *Un teixit que s'aguanta en el llenguatge. Voldria que la història fos un efecte del llenguatge*». De tant en tant, la traça d'una paraula perduda deixa un blanc en la pàgina. Al final de la narració hi ha una proclama: «l'escriptor reivindica que les tasques crítiques (liquidació, teorització, posar en crisi) no exclouen el plaer». Com a addenda, es fa constar l'assassinat de cinc lluitadors el 27 de setembre de 1975 i la mort del dictador el 20 de novembre del mateix any. «make up» es va publicar també al volum de narracions *Self-Service*, escrit conjuntament per Biel Mesquida i Quim Monzó i publicat el 1977 a la col·lecció Ucronia.

make-up

per a Anna S. Almuni

les ales me tapaven caminaves serpentejada per un ventitjol de tendresa no ho podies negar m'és igual no ho paga que te cansis i venguis una antiga remor de petjades inèdita llescaves caragols i alens no t'importava comprar uns gladiols a la botiga del cap del cantó i no sabre mai més quin era el meu nom aquell llarguíssim horabaixa negaves ocells de paper i trepitjaves la ranera la quitxalla comprada a cinc cèntims l'hora o la bufetada ROJOS-AL-PAREDON-QUEREMOS MANO DURA VIA HITLER-ROJOS ASESINOS ovaris esquitxats mil.limètricament foren màquines de cosir insígnies condecoracions gargalls ferida rovell fel a cops de martell les veus d'una llengua de besos qüina podria ser la remor de les atmosferes quan inventaves el batec d'una desconeguda que despatxava rera un taulell de la vida un suc fisiològic qualsevulla eres presonera parets parets parets i la guillotina d'un aire pintat barrots que no són fils, ni ni la remota possibilitat d'acaronar uns cabells de dona que lluen dins els puntets enfilats per les agulles dels seus ulls massa grossos i de verdet grogós no te bategues i la ciutat se mou rèptil verinós medusa injectada de sabonera i bombolles helicòpters flames que no duen enlloc podries badar la boca mirada mans només un esforç rudimentari excessiva quantitat de líquid per la figa al fons de la faldilla que te tapes els genolls no ho faré pus no ho tornaré a fer no ho faré mai més no passis pena que ningú conegui l'alè o les descripcions del manifest deixes caure un braç després de l'altre després t'ajeus arrufada enmig del centre d'unes hores l'enclavament en punt té a les ungles els becs del pinsà respire passes no te mous abismeges t'enfoneses sota la mirada d'una desconeguda que no coneix la fibra dels teus crits ires apuntades fil per randa als pamflets ciclostilats i arnats que guardaves frescs de tinta davall els tremolors d'un dia faner és per demés davalles als carrerons amb la febre regalimant per les llàgrimes d'una impotència no gens declamàtoria no gens defallida els còctels Molotov a l'urinari municipal de la Plaça Major és una mentida no creguis amb els pintats amb tinta xinesa a les parets de cada múscul tatuaves la ira fins a esmicolar els colors del vi fossilitzat d'un crepuscle o d'un començament de tempesta les hores no tenen cap altre remei un cansament a les venes més capacitat per oblidar les parets i la pèrdua del coneixement de no dir res quan t'escupen dins el plat de ferro i no podràs pixar i cagar amb les necessàries condicions pudies a hores d'amor recordades i excrements secs a

... de no tenir la més mínima capacitat de fugir al passeig del centre i comprar un ramell ben esponderós no oblidaves cap ni un dels noms d'aquells instants cansada de les pudors t'aferraves al amb els forats del nas roegaves els miratges que creixien i anaven com les de la padrina al corral tot verd no té que els insectes envaeixen les de cada oblit aferrat amb cel·lo ams caminals on tu no vols avançar deies a poc a poc esquelets de paraules negaves la realització d'un mateix oratge per les rajoles que no duen inscripcions de suplici haguera volgut que m'enviassis un de les teves sensacions que no sé si suraran amb tant poc temps d'aprenetatge d'idolatria de vencisos enmig de l'opacitat i la vigilància absoluta d'aquest aire de falzies dins de paper de vidre esmolats.

.....

La fi de la guerra civil (1939) comportà la instauració d'un nou règim sostingut per l'exèrcit i l'església i determinat per la ideologia nacional-sindicalista. S'obrí un període d'autoritarisme (concentració del poder polític en el general Franco), centralització política, administrativa i cultural (abolició de l'Estatut de Catalunya i País Basc, supressió de partits polítics i sindicats obrers) i, en l'aspecte econòmic, paralització de la reforma agrària i devolució de les terres als antics propietaris, i la creació dels sindicats verticals (CNS). Durant aquest període (1939-45), la necessitat de reconstrucció econòmica i consolidació política quedà emmarcada dins la conjuntura internacional de la Segona Guerra Mundial: situació d'estancament en la producció industrial (dificultats en la renovació de l'utillatge, manca de matèries primes i fonts d'energia) i la producció agrícola (intervinguda per l'estat que en controlà la distribució). Estimulada per la imminent derrota de l'Eix, el 1944 es produí la infiltració de guerrillers republicans (*maquis*), però la intervenció de les forces armades i la divisió de l'oposició a l'exili determinaren l'abandó de l'intent; igualment la guerrilla interior que funcionava des del 1939 fou finalment aixafada vers el 1949-50. La victòria aliada de 1945 comportà l'aïllament de l'estat espanyol dintre el context internacional: condemna de l'ONU (juny de 1945) i retirada d'ambaixadors (desembre 1946), que obligà a alguns canvis dintre el context institucional (Fuero de los españoles, juliol de 1945; Ley de Sucesión, juliol de 1947), a la consolidació d'un bloc polític (reforçament del paper de l'església —Martín Artajo— en detriment de Falange i renovat paper cohesionador de l'exèrcit), i a una política d'autarquia econòmica. En el sector agrari el fenomen determinant fou la depressió: baix rendiment i protecció al cultiu del blat que beneficià els grans propietaris; emigració a les grans ciutats deguda a la falta de treball i a la fam, per a accedir al sector industrial. Fou aquest, amb mà d'obra barata i abundant, el que permeté l'acumulació de capitals; de 1940 a 1955 els salaris agrícoles i els industrials augmentaren en un 100 per cent, mentre que el cost de la vida ho féu en un 240 per cent (el poder adquisitiu, per tant, minvà en un 50 per cent durant 15 anys). En definitiva, el proteccionisme enfront de la inversió estrangera, la preponderància dels bancs amb un esforç del capital financer féu possible la primera concentració monopolitzadora a causa dels grans beneficis obtinguts i les concessions estatals, però no hi hagué una eficaç reinversió de capitals que permetés fer front al col·lapse econòmic dels anys cinquanta.

.....

Miraves els seus ulls, la seva boca, la seva alegria aspra rera un taulell de rajoles acolo-

rides; escoltaves en Sebastià que mormolava la lletania de treballs, la militància no obligatòria d'unes properes accions que tu, perquè calia que ho fes una dona com tu: atractiva, riallera, capoladora d'homes, mig artista-mig Mata Hari, vivíssima; sabies que cadascun dels moviments assenyalats amb línies rojes damunt el pla de Barcelona se convertia en un solc dins el teu cap; aclaries un pic més la teva independència del partit i sabies que Sebastià repetiria per milionèssima vegada; no abandones mai el perfum llibertari?; repeties la teva frase de contestació inventant un codi vertader i nou un altre pic: no es pot renegar el propi cos, maco; bravejaves de no convertir-te en una mecànica repetició d'una moral per esquerrana que fos; beviess a glopades curtes el te sense llimona i els ulls quedaven entelats d'un baf finíssim quan partíeu en direcció del taulell amb automatisme; t'estudiaves de bell nou el recorregut; miraves la creueta de l'església on se celebrarien les noces a les quals tu aniries amb una invitació perfecta, el vestit de color cru i elegantíssim i acompanyada d'un senyor de mitja edat molt discret que et parlaria d'arquitectura modernista i seria un llunyà oncle arribat per a la cerimònia; no estaves amb el d'explicacions, de raons, de dades, de discursos que en Sebastià te repetia per intentar aconseguir una resposta afirmativa; asseguraves la necessitat d'unes radiografies o la comunicació: pareix mentida que encara diguis aquestes coses, així no pots transformar res de ver; intuïes que allò podria ésser el començament d'un fulletó: MATRIMONIO DE UN PSEUDO-REVOLUCIONARIO Y UNA APRENDIZ DE ANARQUISTA, comprenies que potser el moment era bo segons ell, ja que la vostra simbòlica unió "per la família" per la seva família arreglava una mala fi d'entrebancs; te negaves a seguir una conversa sense sentit, una discussió-monòleg perquè tu no tenies davant, encara que ell s'ho pensàs, aquell jove de vint-i-vuit anys de cabells , llavis morats, títol de químic, veu , llengua vivíssima, sinó una al.lota lleugera, fràgil enmig dels vapors de la cafetera i els murmuris de les converses de tot l'establiment públic.

.....

El canvi de la conjuntura internacional (guerra freda) permeté a Espanya, amb l'ajut dels EUA, integrar-se en el món occidental: retorn d'ambaixadors (1950), crèdits privats i oficials nord-americans (1951). A més Espanya permetia la instal.lació de bases militars nord-americanes, a canvi de l'ajut econòmic dels EUA (pacte de Madrid, 1953). Els canvis ministerials de juliol de 1951 significaren un reforçament de la Falange (aprofitant la tensió del moment internacional) i del Vaticà, fet que comportà l'entrada en el govern de Ruiz Jiménez (ministre d'Educació), principal negociador del concordat amb la Santa Seu, firmat el mateix any del pacte de Madrid (1953).

Per altra part la deterioració del nivell de vida dels treballadors obrí un procés d'accions reivindicatives (vaga al País Basc, 1947; vaga general a Barcelona, 1951); a més del canvi de tàctica política dels grups i partits clandestins. La difícil situació econòmica (dèficit de la balança de pagaments, 1955-57), les vagues d'abril de 1956, febrer de 1957 i de 1958 i els esdeveniments a les universitats de Madrid i Barcelona (1956-1957) menaren a un enduriment del govern per a garantir l'ordre públic i a un enfortiment de Falange. L'equip ministerial de febrer de 1957 intentà l'equilibri entre un reforçament de l'ordre a l'interior (sis militars al govern) i una obertura econòmica a l'exterior (equip de tecnòcrates, Ullastres, Navarro Rubio, Lòpez Rodó —entrat el desembre de 1956—; aquest govern per a frenar el procés d'inflació dirigí el pla d'estabilització (1959): congelació de salaris, eliminació d'empreses no rendables i nova

concentració monopolista, racionalització del procés productiu (convenis col·lectius), liberalització de les relacions comercials, flux de capitals estrangers, plans de desenvolupament (1964-67; 1968-71; 1972-75).

De 1960 a 1970 es produí un desenvolupament econòmic caracteritzat per un ràpid creixement dels sectors de producció de béns de consum. L'emigració interna i externa (despoblament del camp) donà a les empreses mà d'obra abundant i barata; l'acumulació d'obres a les grans ciutats (Madrid, Barcelona, Bilbao, Sevilla) accelerà el ritme d'urbanització, fet que així mateix incidí en la velocitat del desenvolupament econòmic (de 1939 a 1965 els obrers industrials havien augmentat en dos milions de persones, les dues terceres parts de les quals s'integraren a les capes urbanes de població). A més importa destacar les importants fons d'ingressos provinents del turisme (creador d'un important sector de serveis i estabilitzador de la balança de pagaments) i dels emigrants (que permeté a més millorar els salaris dels treballadors a l'interior del país en el crític període de 1962-66).

Remor d'ales d'un ocell clapat de fulletes d'afaitar Frissor de la suada als polsos, als cabells, a les aixelles plenes d'aranyes tacades d'esprai vermell Esfilagarsats moviments d'una pell Acaramullament de ritus dins d'una extensió de pell Inici d'una classificació de les hores que passaren des de l'explosió Repetició d'inútils fotogrames que tornen i retornen sense continuïtat...

de la nit del 28 de ... Ell ha començat la narració d'uns fets que li contaren, en Miguel, n'Aina i en Joan. Les tres anècdotes se li converteixen en 3 xarxes intercomunicant-se per crear un teixit. *Un teixit que s'aguanta en el llenguatge. Voldria que la història fos un efecte de llenguatge.* Ell ho repeteix com si copiàs un eslògan, el tema del qual no serà res més que una productivitat segregada pel llenguatge. Ell va cap a la caça, la recerca, la invenció... Una història que funciona en el llenguatge.

Un cop incorporada Espanya al mercat capitalista internacional es plantejà el problema de la seva entrada al Mercat Comú Europeu; les converses obertes des del 1962 per aconseguir un tractat d'associació encaminat a la plena integració donaren lloc a un procés d'acords preferents (1966-70), amb addicions complementàries després de l'ampliació del MCE (gener de 1973); en conseqüència Espanya es veu sotmesa a les condicions econòmiques imposades pel capitalisme europeu i, per altra part, a les qüestions político-socials determinades pel tipus de règim, diferent de les democràcies de base liberal europees.

El canvi de govern de 1962, després de les vagues de la primavera, comportà un reforçament coercitiu (Muñoz Grandes, vicepresident; Martín Alonso, exèrcit; Alonso

reforçament coercitiu (Muñoz Grandes, vicepresident; Martín Alonso, exèrcit; Alonso Vega continuà a governació; condemna a mort i execució de la sentència a anarquistes i comunistes, 1963); un intent d'obertura informativa (Fraga Iribarne) i sindical (Solís). Però el seu programa, davant les tensions socio-econòmiques plantejades

fou insuficient (accions reivindicatives dels obrers amb l'aparició de les comissions obreres —declarades il·legals el 1967— i la seva actitud enfront de la CNS: abstenció a les eleccions sindicals de 1963 i ocupació de càrrecs sindicals a les 1966) i, d'altra banda, excessiu perquè podia menar a un desbordament del marc legal. En aquest sentit, l'agitació universitària i de l'ensenyament en general i les reivindicacions obreres i populars s'uniren per forçar els límits d'aquesta política cap a un desenvolupament democràtic. Així la recessió econòmica de 1967 que portà a la congelació de salaris i als moviments reivindicatius lligats a la seva abolició (1967-68), a més de corrents d'oposició (nacionalisme basc —ETA— i català, etc.) obligaren a un retorn a l'època coercitiva (estats d'excepció a Biscaia (1967), a Guipuscoa (1968), a tot el territori de l'estat (gener de 1969) i a la suspensió dels articles del Fuero de los Españoles (desembre de 1970-juny de 1971).

Arribaves perfumada i malaltissa per entremig d'un penyalar en cinemascop i technicolor, me deies quina era la teva intenció en travessar aquella vall plena de feres, continuaves muda quan te volia pentinar la cabellera sense forma, després, gemegaves amb una falsa lentitud mentre te desvesties lluny dels meus braços. Estic mig ajaguda en aquesta cel·la desde fa mesos. No vull parlar de la presó ni de les companyes, ni de les monges maleïdes, ni de la visita dels advocats, ni de les llàgrimes, ni de la detenció, ni de les interrogatòries, ni del calabruix de paraules i penso que no s'atura mentre m'unpare se mira la punta de les sabates sense dir res de res. Ell, l'escriptor, voldria que el seu text fos un espai on la Història, l'Inconscient, la Sexualitat, La Lluita de classes (en lletra petita i domèstica) travessassin de biaix l'anatomia del discurs.

De vegades, ell, entremig de la ficció, repeteix les característiques, els tics, les frases de l'Estereotip, la Immobilitat, dels Fòssils.
El Tancament.

Va esser per l'estil: el dit de la monja enfonsant-se al meu front de 12 anys (mentre deia: *Castigada: rodillas sobre garbanzos sin recreo un mes*) i la notícia que me comunicava t'havies casat amb Assumpta Riudoms d'una família bona i catalana (amb els tòpics de pela llarga, torre d'estiueig prop de S'Agaró, llotja al Liceu i tots els etcèteres possibles del poder econòmic-social i no-polític —perquè els burgesos catalans son de "províncies", encara que a Madrid tenguin un accent castellà molt acusat— contra el que tu, temps enllà, te revoltaves). La successió d'aquells darrers somnis inexplicables i l'anècdota del teu matrimoni se convertien en les peces oblidades d'un trenca-closques on te que cada element vol ésser deixat de costat.

En aquest aspecte, mentre que les directrius fonamentals de la Ley Orgánica del Estado (1966) evolucionaren poc cap a fora (projecte d'associacionisme —abandonat—; enduriment de la llei d'objectors de consciència; llei sindical, la reforma del codi penal i llei d'ordre públic, llei de convenis col·lectius), al mateix temps es conso-

lidaren institucions destinades a garantir la continuïtat del règim (Consejo del Reino, presidència del govern, successió "a la jefatura del estado": Juan Carlos de Borbó fou designat successor amb el títol de rei, juliol de 1969, i l'almirall Carrero Blanco fou nomenat president del govern, juny de 1973). Des del 1939 el predomini tecnocràtic dins el govern sofrí un deteriorament progressiu. El cas Matesa (1969) —amb implicació de tres ministres econòmics— i el consell de guerra de Burgos (desembre de 1970), que polaritzà les tensions socials i polítiques i creà divisions en el si del govern, foren els moment clau d'aquest procés. Després de la formació del primer govern encapçalat per Carrero Blanco com a president (juny de 1973), només López Rodó continuà com a ministre i finalment deixà d'ésser-ho al gener de 1974.

El desembre de 1973 es produí l'atemptat que donà lloc a la mort de Carrero Blanco. El seu successor, ministre de la governació de l'anterior govern, Carlos Arias Navarro, i el nou equip ministerial han obert un nou programa (exposat a les Corts, 12 de febrer de 1974) caracteritzat pel reforçament de l'ordre públic i d'un oberturisme (teoritzat per l'ex-ministre Fraga Iribarné i els seus seguidors) en el camp informatiu i el desenterrament de les associacions polítiques. Aquest govern, en els seus primers quatre mesos, es trobà amb dificultats provinents de la condemna a mort i execució de la sentència d'un membre del MIL, Salvador Puig Antich, els esdeveniments produïts per l'homilia del bisbe Añoveros en relació a la situació del País Basc; i l'oposi-

ció a la política del govern per alguns de la vella Falange (article de José Antonio Girón, ex-ministre de treball, publicat al diari del Movimiento, Arriba).

-
- No ens separarem mai
 - Fa massa fred per alenar la pluja
 - No sents la remor d'un trepig d'herbes? —
 - Acosta't cau una gelada maleïda
 - Ofega'm d'esquitxos de bes
 - Calla que vendran les ombres
 - He vist bubotes a les teves ninetes
 - Ensuma aquest ram de dits
 - Mossegaré avingudes del teu coll
 - Sargiré un coixí dels meus cabells
 - Calla...
 - Una ona
 - No, és l'electricitat
 - Un pessic
 - No, és una fulla ensagnada
 - No ploris
 - Una espasa
 - Una veu
 - Una investida
 - Un acaronar
 - Una vivisecció
 - Un humus
 - Un inici

- Una verbenà
- Un aire d'arbres
- Una flor retallant-se
- Un alejar per les dents
- Una travessia de llances
- Una claror repintada de sigil·li
- Unes platges a cada aixella

El taulell dins una boira de paper de plata. El paper de plata on la fesomia destrossa un diseg. El diseg d'un record amb un marbre a la taula. La taula on decidíem el joc d'una militància quadriculada d'un Sebastià abocat a les consignes. Les consignes pastades amb el mateix llenguatge de l'opressió.

Opressió, plorava, capvespre, cigarreta, fou aquella tarda quan el meu cos —un dels meus cossos— decidí que només podia ésser vera una lluita: l'inventari d'aquest conjunt d'accions de tota mena per a enderrocar qualsevol funció d'exploació.

Els objectius primers són urgents, cal-callar èstic cansada del *rollo* —què vols dir? —El mateix de sempre, tenir el cervell quadriculat i repetir els mateixos estereotips de sempre, que són l'atmosfera de l'actual ordre lingüístic: homenet-doneta-fillets-caseta-professió-partit-militància. Visca la re-volució!

— Les ... — Calla, me convides a wiscky?

Ell sap que amb les seves paraules, la seva sintaxi, les seves architectures, l'escriptor només pot treballar un mitjà-medi: el llenguatge. I que tota la seva feina va cap a catalitzar la descomposició de la consciència "burgesa" dels valors "burgesos", de la "burgesa". I ell accepta que ell mateix ell també s'ha d'anar desfent, esquinçant, terra-tremolant, . . . , fissurant, crullant, esclatant, amb aquesta consciència, valors, : llenguatge des del qual ell *e/s* posa i *se* posa en crisi.

Ell, l'escriptor reivindica que les tasques crítiques (liquidació, teorització, posada en crisi) no exclouen el plaer.

.....

Telloc-Barcelona, primers de setembre de 1975

Addenda: Cinc lluitadors foren assassinats el 27 de setembre de 1975. L'anomenat dictador morí el 20 de novembre de 1975.

Biel Mesquida